

مفاهيم اوليه ورود به بورس

بهار ۱۳۹۹

گام های سرمایه گذاری در بورس

گام اول: مطالعه، مشورت و توجه به اصول سرمایه گذاری در بورس

گام اول برای سرمایه گذاری در بورس، مطالعه و شناخت کافی درباره این بازار، مشورت با افراد حرفه ای و تعیین هدف از سرمایه گذاری در بورس است. توصیه می کنیم به اصول زیر توجه داشته باشید:

- ۱- با نگاه بلندمدت سرمایه گذاری کنید.
- ۲- توجه داشته باشید که ذات بورس با نوسان همراه است، بنابراین در مواجهه با افت و خیزهای مقطعی بازار، هیچگاه بصورت شتابزده و هیجانی اقدام به خرید یا فروش سهام نکنید.
- ۳- برای شروع کار، از سرمایه های مازاد خود استفاده کنید و سرمایه های ضروری خود را وارد بورس نکنید.
- ۴- حتما برای سرمایه گذاری در بورس، با افراد متخصص مشورت کنید. کارگزاران رسمی بورس که مجوز مشاوره دارند، یکی از مناسب ترین گزینه ها برای مشورت در سرمایه گذاری هستند.

گام دوم: دریافت کد معاملاتی

حتما شما هم در یک یا چند بانک، دارای حساب بانکی هستید. همانطور که برای پس انداز و سرمایه گذاری در بانک، نیازمند دریافت شماره حساب بانکی هستید، برای سرمایه گذاری در بورس هم باید در اولین گام، کد معاملاتی دریافت کنید. برای دریافت کد معاملاتی، می توانید با در دست داشتن مدارک شناسایی شامل شناسنامه و کارت ملی، به یکی از کارگزاران رسمی بورس مراجعه کنید.

گام سوم: خرید و فروش سهام

برای خرید و فروش سهام، نیازی نیست به تالار بورس مراجعه کنید. خرید و فروش سهام صرفا از طریق شرکت های کارگزاری و به یکی از روش های زیر انجام می گیرد:

- ✓ مراجعه حضوری به کارگزاری و ارائه سفارش خرید یا فروش
- ✓ سفارش تلفنی به کارگزاری، برای خرید یا فروش سهام
- ✓ سفارش اینترنتی به کارگزاری، برای خرید یا فروش سهام
- ✓ خرید یا فروش مستقیم سهام توسط خود فرد، از طریق سامانه معاملات آنلاین (برخط)

تفاوت سفارش اینترنتی و معاملات آنلاین (برخط) این است که در سفارش اینترنتی، شما بجای مراجعه حضوری به دفتر کارگزاری و تکمیل فرم سفارش خرید یا فروش سهام، به پایگاه اینترنتی کارگزاری مراجعه کرده و فرم سفارش خرید یا فروش سهام را از طریق اینترنت تکمیل کرده و در اختیار کارگزار قرار می دهید، اما در نهایت، این کارگزار است که عملیات خرید یا فروش سهام را براساس سفارش شما انجام می دهد، اما در معاملات آنلاین، شما پس از دریافت گذرواژه و رمز عبور از کارگزاری، می توانید شخصا نسبت به خرید و فروش سهام از طریق اینترنت اقدام کنید. افزایش سرعت، سهولت و عدالت در دسترسی به بورس و خرید و فروش سهام، مهمترین مزیت معاملات آنلاین است.

“توصیه می شود افرادی از روش معاملات آنلاین استفاده کنند که تجربه بیشتری در خرید و فروش سهام دارند.”

چند توصیه مهم برای سرمایه گذاری در بورس

۱- همواره سبدي از سهام متنوع تشکیل دهید تا ريسک سرمایه گذاری شما کاهش یابد. با این کار، زیان ناشی از کاهش قیمت یک یا چند سهم، با سود ناشی از افزایش قیمت سایر سهام موجود در سبد سرمایه گذاری شما کاهش خواهد یافت.

۲- حتی الامکان، بجای خرید مستقیم سهام، از طریق صندوق های سرمایه گذاری وارد بورس شوید، چون این صندوق ها، توسط افراد حرفه ای اداره شده و تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار فعالیت می کنند، بنابراین ريسک سرمایه گذاری شما تا حد زیادی کاهش می یابد. جالب است بدانید برخی از صندوق های سرمایه گذاری، پرداخت حداقل سود مشخصی را تضمین می کنند.

۳- به شایعات توجه نکنید و همواره براساس اطلاعات واقعی و معتبر تصمیم گیری کنید.

عمده پایگاه های اینترنتی رسمی بورس عبارتند از:

۱- سازمان بورس و اوراق بهادار

<http://www.seo.ir>

۲- پایگاه اطلاع رسانی بازار سرمایه

<http://www.sena.ir>

۳- پایگاه آموزشی - فرهنگ سازی بازار سرمایه

<http://www.sidsco.ir>

۴- شبکه اطلاع رسانی کدال

<http://www.codal.ir>

۵- بورس اوراق بهادار تهران

<http://www.irbourse.com>

۶- مدیریت فناوری بورس تهران

<http://www.tsetmc.com>

۷- مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس

<http://www.rdis.ir>

۸- عرضه اینترنتی کتب آموزشی بازار سرمایه

<http://www.bourseshop.ir>

۹- نرم افزار بورس همراه

<http://www.mobilebourse.ir>

تالار مجازی بورس، یک پیشنهاد جذاب برای تازه واردها

اگر نگران آن هستید که با سرمایه گذاری در بورس، ضرر و زیان کنید، توصیه می کنیم قبل از سرمایه گذاری واقعی در بورس، سرمایه گذاری در فضای شبیه سازی شده بورس را تجربه کنید؛ سامانه اینترنتی تالار مجازی بورس ایران به نشانی www.irvex.ir این امکان را برای شما فراهم می کند. تالار مجازی بورس ایران با شبیه سازی فضای واقعی بورس، به شما کمک می کند که بدون نیاز به پول و بدون آن که ریسکی متوجه شما شود، سرمایه گذاری براساس شرایط واقعی بورس را تجربه کنید، چون قیمت سهام و سایر شرایط در این تالار، تا حد بسیار زیادی، منطبق با شرایط واقعی بورس است، بنابراین شما می توانید مهارت خود در سرمایه گذاری و کسب بازدهی از بورس را با سایر کاربران تالار مقایسه کنید.

اگر جزو ۵ نفری باشید که بیشترین بازدهی را در رقابت های تالار کسب می کنید، از طرف سازمان بورس و اوراق بهادار به شما اعتبار واقعی جهت خرید سهام، به عنوان جایزه اعطا خواهد شد. همچنین انواع متون

آموزشی الکترونیک از طریق این تالار، برای شما بصورت رایگان در دسترس است. پس فرصت را از دست ندهید.
شعار تالار مجازی این است:

پرسش ها و پاسخ های متداول

(۱) بورس اوراق بهادار چیست؟

برای هر کالایی معمولاً یک بازار وجود دارد، بازار خودرو، بازار سیمان، بازار فرش، بازار طلا. بعضی از بازارها سنتی اند و خاطره انگیزند، بعضی هم پیشرفته و امروزی. اما همه بازارها، یک ویژگی مشترک دارند: آن هم اینکه در آنها، کالاها یا به عبارت دیگر، دارایی های مختلف خرید و فروش می شود، پس مشخص شد که در تعریف کلی، بازار، محل خرید و فروش دارایی است. اما دارایی چه انواعی دارد. در یک طبقه بندی کلی، دارایی به دو نوع دارایی واقعی و دارایی مالی تقسیم بندی می شود.

اجازه بدهید با یک مثال، در این باره توضیح دهیم. خودرو یک دارایی واقعی یا مشهود است، اما سهام کارخانه خودروسازی، یک دارایی مالی است، یا مثلاً سیمان یک دارایی واقعی است، اما سهام کارخانه سیمان سازی یک دارایی مالی. بد نیست به این نکته هم اشاره کنیم که به دارایی واقعی، دارایی مشهود و به دارایی مالی، دارایی نامشهود یا کاغذی هم گفته می شود.

حالا که با تعریف دارایی های مالی آشنا شدید، به سراغ مفهوم بورس می رویم. بورس بازاری است که در آن، انواع دارایی های مالی خرید و فروش می شود. دارایی هایی مثل سهام شرکت بزرگ و سودآور از صنایع مختلف و متنوع مثل خودروسازی، سیمان، مخابرات، بانک و... این بازار هم قانونی است، هم مطمئن، هم پیشرفته و هم سودآور. افرادی که از طریق بورس، سهام شرکت ها را می خرند یا در واقع در بورس سرمایه گذاری می کنند، به نسبت سهامی که خریده اند، در منافع آن شرکت سهیم خواهند شد و چون اغلب شرکت های بزرگ و معتبر در بورس پذیرفته می شود، بنابراین احتمال کسب سود هم در بورس بیشتر است. البته برای انتخاب سهام شرکت ها باید به نکات مهمی توجه داشت که در برنامه های بعدی، به آنها اشاره خواهیم کرد. نکته دیگر اینکه در بورس، صرفاً سهام شرکت ها خرید و فروش نمی شود، بلکه سایر انواع اوراق بهادار مثل اوراق مشارکت نیز داد و ستد می شود که در برنامه های آینده به تفصیل درباره آنها توضیح خواهیم داد.

۲) افرادی که سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس را خریداری می کنند، چگونه سود کسب می کنند؟

افرادی که سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس را خریداری می کنند، از دو محل سود بدست می آورند:

۱- سود سالیانه شرکت ها: شرکت ها معمولاً در پایان هر سال، سودی را بین سهامداران خود توزیع می کنند. در صورتی که شرکت عملکرد قابل قبولی داشته باشد، سود بهتری نیز بدست می آورد که بخشی از این سود، بصورت نقدی بین سهامداران توزیع شده و برخی هم صرف برنامه های توسعه ای شرکت می شود.

۲- افزایش قیمت سهم: هر اندازه عملکرد و برنامه های شرکت بهتر باشد، متقاضی برای خرید سهام آن شرکت نیز در بورس، بیشتر خواهد بود و این امر، باعث می شود قیمت سهام شرکت افزایش یابد. بنابراین، اگر فرد، سهام شرکت خوبی را انتخاب کرده باشد، علاوه بر دریافت سود نقدی، از محل افزایش قیمت سهام آن شرکت نیز سود بدست خواهد آورد.

۳) سرمایه گذاری در بورس چه مزایای دارد؟

سرمایه گذاری در بورس مزایای متعددی دارد، از جمله:

- ۱- کسب سود: همانطور که گفته شد، سهامداران از دو محل دریافت سود نقدی و افزایش قیمت سهام، سود بدست می آورند.
- ۲- برخورداری از حمایت قانونی: بورس بازاری قانونی است، بنابراین کلیه افرادی که در بورس سرمایه گذاری می کنند، از حمایت قانونی برخوردار هستند.
- ۳- حفظ سرمایه در مقابل تورم: با سرمایه گذاری مناسب و آگاهانه در بورس، ارزش دارایی افراد در مقابل تورم حفظ می گردد، زیرا فرد به نسبت سهام خود در دارایی شرکت سهیم است و با رشد ارزش دارایی های شرکت به مرور زمان، ارزش سهام فرد نیز افزایش می یابد.
- ۴- قابلیت نقدشوندگی: سرمایه گذاران بورس هر زمان که بخواهند می توانند سهام خود را فروخته و در کوتاه ترین زمان ممکن، به پول خود دسترسی پیدا کنند.
- ۵- امکان سرمایه گذاری با هر مبلغی: برای خرید سهام، محدودیت ریالی وجود ندارد و افراد با هر مبلغی، می توانند در بورس سرمایه گذاری کنند.

۶- مشارکت در اداره شرکت : سهامداران به نسبت سهام خود، مالک شرکت محسوب می شوند، بنابراین می توانند به همان اندازه، در تصمیم گیری درخصوص نحوه اداره شرکت، انتخاب مدیران و... مشارکت نمایند.

۴) برای انتخاب یک سهم، به چه معیارهایی باید توجه کرد؟

برای انتخاب یک سهم خوب، باید به این معیارها توجه کرد:

۱- **وضعیت دارایی ها و بدهی های شرکت** : یکی از عوامل موثر در انتخاب سهام یک شرکت، وضعیت دارایی ها، بدهی ها و حقوق صاحبان سهام شرکت است. هر اندازه این وضعیت مطلوب تر باشد، نشان دهنده شرایط مناسب شرکت برای سرمایه گذاری است. به این منظور، می توان ترانزنامه شرکت را مورد بررسی قرار داد.

۲- **سود نقدی هر سهم** : علاوه بر وضعیت درآمدی شرکت، میزان سودی که شرکت به هر سهم خود می دهد نیز در انتخاب سهم خوب، حائز اهمیت است.

۳- **تداوم روند سودآوری** : اگرچه سودآور بودن شرکت در انتخاب سهام آن بسیار مهم است، اما باید توجه داشت که این سودآوری، باید یک فرآیند مستمر و مداوم باشد، نه مقطعی. با مطالعه اطلاعات و برنامه های آتی شرکت، می توان نسبت به این موضوع آگاهی کسب نمود.

۴- **نسبت قیمت به درآمد سهم (P/E)** : نسبت قیمت به درآمد سهم بیانگر آن است که قیمت سهام شرکت، چند برابر میزان سود نقدی که شرکت به هر سهم خود تخصیص می دهد. به عبارت دیگر، این نسبت نشان می دهد که آیا قیمت سهام به نسبت سودی که بین سهامدارانش توزیع می کند، ارزش دارد.

۵- **صنعتی که شرکت در آن فعالیت می کند** : هنگام انتخاب سهام یک شرکت، باید به این موضوع توجه کرد که آیا صنعتی که شرکت در آن صنعت فعالیت می کند، از شرایط مناسبی در حال و آینده برخوردار است یا خیر. شرایط خرد و کلان اقتصادی چه تأثیری بر این صنعت خواهد گذاشت. صنایع رقیب این صنعت در حال و آینده، چه وضعیتی دارند. آیا شرایط بین المللی بر این صنعت تأثیر مثبت یا منفی خواهد داشت و...

۶- **قابلیت نقدشوندگی** : یکی از معیارهای انتخاب سهام خوب، قابلیت نقدشوندگی سهام است، به این معنا که هر وقت دارنده آن سهم قصد فروش آن را داشت، بتواند به راحتی، سهام خود را بفروشد. هر اندازه که دفعات خرید و فروش روزانه یک سهم بیشتر باشد، قابلیت نقدشوندگی آن سهم نیز بالاتر خواهد بود.

۵) آیا بورس فقط جای افراد حرفه ای است یا افراد غیرحرفه ای که قدرت خطرپذیری کمتری دارند هم می توانند در بورس سرمایه گذاری کنند؟

خیر، بورس امکان سرمایه گذاری برای قشرهای مختلف را فراهم آورده است. افراد حرفه ای که فرصت و تخصص لازم برای تحلیل مستمر اطلاعات سهام را دارند، می توانند با خرید سهام و مشارکت در قراردادهای آتی بورس سهام و کالا، بطور مستقیم در بورس سرمایه گذاری کنند. اما افرادی که توانایی و یا فرصت مطالعه و تحلیل مستمر اطلاعات سهام را ندارند، می توانند با خرید واحدهای سرمایه گذاری صندوق های سرمایه گذاری، در بورس سرمایه گذاری کنند. با این کار، در واقع افراد پول خود را به دست افراد حرفه ای می سپارند تا تحت نظارت سازمان بورس، در بورس سرمایه گذاری کنند. این کار، ریسک سرمایه گذاری در بورس را برای افراد غیرحرفه ای کاهش می دهد. افراد غیرحرفه ای همچنین می توانند بجای خرید سهام، سایر اوراق بهاداری را که در بورس خرید و فروش می شود، مانند اوراق اجاره، اوراق مشارکت و... خریداری کنند. این اوراق اگرچه در مقایسه با سهام، بازده کمتری دارد، اما ریسک کمتری را هم دنبال دارد.

۶) صندوق سرمایه گذاری چیست؟

صندوق های سرمایه گذاری که عمدتاً توسط کارگزاران رسمی بورس تأسیس می شود، تحت نظارت سازمان بورس و با مدیریت افراد متخصص، فعالیت کرده و وجوهی را که سرمایه گذاران در اختیار آنها قرار می دهند، در سبد متنوعی از سهام و سایر اوراق بهادار سرمایه گذاری می کنند، بنابراین، بازده مناسب تری را نصیب سرمایه گذاران کرده و ریسک سرمایه گذاری در بورس را برای غیرحرفه ای ها، کاهش می دهند. به افرادی که بتازگی قصد دارند وارد بورس شوند توصیه می شود بجای خرید مستقیم سهام شرکت ها، از طریق صندوق های سرمایه گذاری اقدام کنند.

۷) اوراق اجاره چیست؟

همانطور که گفته شد، در بورس، علاوه بر سهام شرکت ها، سایر انواع اوراق بهادار هم معامله می شود. یکی از انواع اوراق بهادار، اوراق اجاره است. اوراق اجاره یک ابزار سرمایه گذاری جدید و اسلامی است که همانند اوراق مشارکت، بازدهی مشخص و مطمئن را نصیب سرمایه گذاران می کند، بنابراین ریسک این اوراق در مقایسه با سهام، بسیار کمتر است. افرادی که پول مازاد دارند، می توانند با خرید اوراق اجاره که در بورس داد و ستد می شود، در فواصل زمانی مشخص (مثلاً سه ماهه)، سود معینی را دریافت نموده و هر زمان که به پول نیاز داشتند

نیز این اوراق را از طریق بورس، به سایر متقاضیان بفروشند. امروزه حجم بسیار زیادی اوراق اجاره در بازارهای مالی دنیا خرید و فروش می شود.

بررسی برخی از مفاهیم

۱- نماد

نماد، در واقع نام اختصاری شرکت های پذیرفته شده در بورس است. برای مثال، نماد شرکت پتروشیمی خارک در بورس، شخارک (به کسر ش) است. حرف اول نماد، برگرفته از صنعتی است که شرکت در آن قرار دارد و بخش دوم نماد، در واقع خلاصه نام شرکت است. مثلاً در نماد شخارک، حرف ش بیانگر صنعت شیمیایی و کلمه خارک، مخفف عبارت پتروشیمی خارک است. فعالان بورس، عمدتاً بجای استفاده از نام کامل شرکت ها، نماد آنها را بکار می برند.

۲- توقف نماد

گاهش اوقات، معاملات سهام برخی شرکت ها در بورس بصورت موقتی، متوقف می شود. در این حالت، اصطلاحاً می گویند نماد شرکت متوقف شده است. عمدتاً بورس زمانی نماد یک شرکت را متوقف می کند که رویدادی حائز اهمیت درخصوص آن شرکت اتفاق افتاده باشد، به نحوی که این رویداد بتواند موجب افزایش یا کاهش بیش از اندازه قیمت سهام شرکت شود. برای مثال، قبل از برگزاری مجامع سالیانه شرکت، نماد آن شرکت متوقف می شود، زیرا در مجمع سالیانه، سود سهامداران مشخص خواهد شد و این موضوع، می تواند بر قیمت سهم بعد از مجمع، تأثیر زیادی داشته باشد. طبیعتاً توقف نماد در اینگونه موارد، به سرمایه گذاران اجازه می دهد تا پس از انتشار اطلاعات کامل و شفاف شدن وضعیت شرکت، در شرایط یکسان و عادلانه، درخصوص خرید، فروش و یا نگهداری آن سهم تصمیم گیری کنند.

۳- مجمع

به گردهمایی سهامداران و مدیران شرکت که به منظور تصمیم گیری درخصوص مسائل مهم شرکت برگزار می شود، مجمع گفته می شود. سهامداران شرکت، متناسب با میزان سهم خود، در مجامع حق رأی دارند. هیئت مدیره شرکت موظف است حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع، آگهی برگزاری مجمع را در روزنامه

کثیرالانتشاری که به عنوان روزنامه رسمی شرکت انتخاب شده است، منتشر کند تا سهامداران از این موضوع مطلع شوند. مجامع شرکت ها به دو دسته تقسیم می شوند:

۱- مجمع عادی سالیانه

۲- مجمع فوق العاده

۴- مجمع عادی سالیانه

هیئت مدیره شرکت موظف است هر سال یک بار، سهامداران شرکت را دعوت کرده و گزارش عملکرد سالیانه خود را به سهامداران ارائه نماید. به این گردهمایی، مجمع عمومی سالیانه گفته می شود. در مجمع عمومی سالیانه، همچنین در خصوص موارد مهمی مانند میزان سود تقسیمی به سهامداران و انتخاب اعضای هیئت مدیره، رأی گیری می شود.

۵- مجمع فوق العاده

بجز مجمع سالیانه، هر مجمع دیگری که توسط شرکت برگزار شود، مجمع فوق العاده نام دارد. در مجامع فوق العاده عمدتاً در خصوص مواردی مانند افزایش سرمایه شرکت، تغییر نشانی و نام شرکت و ... تصمیم گیری می شود.

۶- سال مالی

منظور از سال مالی، دوره یک ساله ای است که مبنای محاسبه سود و زیان و سایر گزارش های مالی شرکت می باشد. سال مالی در بسیاری از شرکت ها، از ابتدای فروردین تا پایان اسفند است، اما برخی از شرکت ها، براساس نوع فعالیت خود، سال مالی خود را زمان دیگری، مثلاً از ابتدای مهر تا پایان شهریور سال بعد، تعیین می کنند. در پایان سال مالی، مجمع سالیانه شرکت برگزار و عملکرد هیئت مدیره در طول سال مالی، مورد ارزیابی سهامداران قرار می گیرد. هیئت مدیره شرکت موظف است حداکثر ظرف مدت ۴ ماه پس از پایان سال مالی شرکت، مجمع عادی سالیانه را برگزار کند.

۷- صورت سود و زیان

حتماً به خاطر دارید که گفتیم یکی از مهمترین معیارها برای انتخاب سهام یک شرکت، میزان سودآوری آن شرکت است. طبیعتاً هر اندازه میزان سودآوری یک شرکت در مقایسه با قیمت سهام آن شرکت در بورس،

بیشتر باشد، می تواند یکی از نشانه های ارزنده بودن سهم باشد. اما چگونه می شود از میزان سودآوری یک شرکت مطلع شد؟ صورت سود و زیان، بخوبی بیانگر میزان سود یک شرکت در پایان سال مالی است. شرکت ها موظفند در پایان سال مالی، صورت صورت و زیان خود را منتشر و از این طریق، میزان سودآوری خود را به سهامداران اطلاع دهند. در صورت سود و زیان، مواردی مانند میزان فروش شرکت ها، میزان هزینه های آنها و سایر اطلاعات با اهمیت مربوط به عملکرد شرکت قابل مشاهده است. سهامداران برای مشاهده صورت سود و زیان شرکت ها، می توانند به پایگاه اینترنتی www.codal.ir مراجعه کنند.

۸-ترازنامه

در بیان عوامل تعیین کننده در قیمت سهام، توضیح دادیم که سرمایه گذاران باید علاوه بر سودآوری شرکت، به میزان دارایی ها و بدهی های شرکت نیز توجه داشته باشند. طبیعتا برای یک سرمایه گذار مهم است که بدانند شرکتی که قصد دارد در آن سرمایه گذاری کند، چه میزان دارایی، اعم از پول نقد، ملک، ماشین آلات و... دارد. میزان بدهی ها و تعهدات شرکت به بانک ها، تأمین کنندگان مواد اولیه و... چقدر است؟ و در مجموع، آنچه که به عنوان سرمایه سهامداران شرکت یا اصطلاحا، حقوق صاحبان سهام، پس از کسر بدهی های شرکت از دارایی های آن باقی می ماند، چقدر است؟ همه این اطلاعات، از طریق مطالعه ترازنامه شرکت قابل مشاهده است. در واقع، ترازنامه که همانند صورت سود و زیان، در پایان دوره مالی شرکت برای اطلاع سهامداران منتشر می شود، همانند یک تصویر واضح و شفاف، وضعیت شرکت را از نظر میزان دارایی ها، بدهی ها و حقوق صاحبان سهام نشان می دهد. سرمایه گذاران برای مشاهده ترازنامه شرکت ها نیز همانند صورت سود و زیان، می توانند به پایگاه اینترنتی www.codal.ir مراجعه کنند.

۹-سود هر سهم (EPS)

اگر کل سودی را که شرکت در پایان سال مالی خود، بدست می آورد، بر تعداد سهام منتشر شده توسط شرکت تقسیم کنیم، عدد حاصل بیانگر سود هر سهم است. برای مثال، اگر براساس اطلاعات مندرج در صورت سود و زیان، کل سود خالص شرکت در پایان سال مالی ۵۰۰ میلیون تومان و تعداد سهام شرکت هم یک میلیون سهم باشد، سود هر سهم ۵۰۰ تومان خواهد بود:

$$500=1000000 \div 500000000$$

۱۰-سود تقسیمی هر سهم (DPS)

اگر به خاطر داشته باشید، گفتیم که شرکت‌ها، لزوماً همه سودی را که در پایان سال مالی بدست می‌آورند، بین سهامداران توزیع نمی‌کنند و بخشی از آن را برای اجرای برنامه‌های توسعه‌ای شرکت، نگه می‌دارند. میزان سودی که به ازای هر سهم، بین سهامداران توزیع می‌شود، سود تقسیمی هر سهم یا اصطلاحاً DPS می‌گویند. اگر در مثال قبل، شرکت به ازای هر سهم، ۳۰۰ تومان از ۵۰۰ تومان سود را توزیع کند، DPS شرکت ۳۰۰ تومان خواهد بود. تصمیم‌گیری درخصوص میزان تقسیم سود، در مجمع عادی سالیانه و با رأی‌گیری از سهامداران انجام می‌شود. پس از تصویب مبلغ سود تقسیمی، شرکت موظف است حداکثر ظرف مدت ۸ ماه، این مبلغ را به سهامداران بپردازد. البته معمولاً شرکت‌ها سود سهامداران خرد را زودتر از این موعد، پرداخت می‌کنند.

منظور از سهامداران خرد، سهامدارانی است که در مقایسه با سهامداران عمده، تعداد کمی از سهام شرکت را در اختیار دارند. سود تقسیمی هر سهم، به افرادی تعلق می‌گیرد که در زمان برگزاری مجمع شرکت، سهام آن شرکت را در اختیار داشته باشند. لازم به ذکر است که شرکت‌ها، سیاست‌های متفاوتی درخصوص تقسیم سود دارند، برخی ترجیح می‌دهند بیشتر سود سهام را بین سهامداران تقسیم کنند، اما برخی دیگر درصد کمی از سود را تقسیم کرده و بخش عمده آن را به تأمین نقدینگی مورد نیاز برای انجام طرح‌های توسعه‌ای، اختصاص می‌دهند. سرمایه‌گذاران باید هنگام انتخاب سهام، به سیاست شرکت در توزیع سود توجه داشته باشند، برای مثال، افرادی که دریافت سود مستمر برای آنها مطلوبیت دارد، ترجیح می‌دهند سهام شرکت‌هایی را بخرند که سود تقسیمی آنها بیشتر است، اما افرادی که دید بلندمدت‌تری دارند، بیشتر به سراغ شرکت‌هایی می‌روند که بجای درصد تقسیم سود زیاد، بخش عمده سود سالیانه را صرف توسعه فعالیت‌های شرکت می‌کنند.

۱۱- پیش‌بینی سود

شرکت‌ها معمولاً در پایان هر سال مالی، بودجه سال آینده خود را منتشر می‌کنند. یکی از مهمترین اطلاعات مندرج در بودجه شرکت‌ها، پیش‌بینی مقدار سود هر سهم آنان است، به عنوان مثال، شرکت الف در پایان سال ۱۳۹۱ پیش‌بینی می‌کند که در پایان سال مالی ۱۳۹۲، به ازای هر سهم، ۱۰۰ تومان سود بدست آورد. این پیش‌بینی برای سرمایه‌گذاران حائز اهمیت است، زیرا می‌تواند چشم‌انداز شرکت را حداقل برای یک سال آینده، مشخص نماید.

۱۲- تعدیل سود

شرکت های پذیرفته شده در بورس موظفند بصورت مستمر و در دوره های سه ماهه (کنترل شود)، عملکرد واقعی خود را بررسی کرده و ضمن مقایسه عملکرد واقعی با بودجه پیش بینی شده، پیش بینی جدید خود از میزان سودآوری شرکت را براساس عملکرد واقعی به بازار منعکس کنند. به عنوان مثال، شرکت الف پیش بینی کرده است که در پایان سال مالی ۱۳۹۲، ۱۰۰ تومان سود به ازای هر سهم بدست آورد. اما پس از گذشت سه ماه از فعالیت شرکت و با بررسی عملکرد این سه ماه، پیش بینی خود را تغییر داده و از ۱۰۰ تومان به ۱۱۰ تومان افزایش می دهد. همین شرکت ممکن است پس از بررسی عملکرد شش ماهه خود، به این نتیجه برسد که سود ۱۱۰ تومانی قابل تحقق نیست و پیش بینی سود شرکت، باید به ۹۵ تومان کاهش یابد. تغییرات این چینی در سود پیش بینی شده را اصطلاحاً تعدیل سود می گویند. سرمایه گذاران باید باید همواره در تصمیم گیری های خود، به تعدیل سود سهام توجه داشته باشند.

۱۳- درصد تحقق سود

شرکت الف را در نظر بگیرید. این شرکت در ابتدای سال ۹۲ پیش بینی کرده بود که در پایان سال، ۱۰۰ تومان سود به ازای هر سهم بدست آورد. اگر در پایان سال، میزان سود تحقق یافته این شرکت به ازای هر سهم، ۹۵ تومان باشد، به این معناست که شرکت الف توانسته است ۹۵ درصد سود پیش بینی شده خود را محقق کند. هر اندازه درصد تحقق سود یک شرکت بالاتر باشد، نشان دهنده پیش بینی دقیق تر و عملکرد بهتر آن شرکت خواهد بود.

۱۴- صف خرید و صف فروش

وقتی حجم تقاضا برای یک سهم در بورس، از حجم عرضه آن سهم بیشتر باشد، برای آن سهم صف خرید تشکیل می شود. تشکیل صف خرید برای یک سهم نشان دهنده اقبال سرمایه گذاران به آن سهم است.

در نقطه مقابل، وقتی حجم عرضه یک سهم در بورس، بیشتر از حجم تقاضا برای آن سهم باشد، برای سهم مذکور صف فروش شکل می گیرد. تشکیل صف فروش برای یک سهم، می تواند حاکی از بی رغبتی سرمایه گذاران به آن سهم است.

البته ذکر این نکته ضروری است که هر اندازه میزان نقدشوندگی در یک بورس بیشتر باشد، از حجم صف های خرید و فروش سهام در آن بورس کاسته خواهد شد، زیرا در همه شرایط اعم از افزایش و کاهش قیمت سهام، همواره متقاضی برای سهام وجود دارد و این، یعنی روان بودن فرایند معاملات در بورس و قابلیت نقدشوندگی

بالا. در بورس ایران نیز در سال های اخیر، میزان نقدشوندگی بازار افزایش و از حجم صف های خرید و فروش، تا حد زیادی کاسته شده است.

نکته جالب و البته مهم درباره صف خرید و فروش این است که باتوجه به تأثیر لحظه ای و بسیار سریع اطلاعات بر میزان عرضه و تقاضای سهام در بورس، معمولاً بلافاصله پس از انتشار یک اطلاعات حائز اهمیت درخصوص سهام، صف خرید یا فروش برای آن سهم تشکیل می شود، بنابراین سرعت عمل سرمایه گذاران در تصمیم گیری برای خرید و فروش یک سهم در موفقیت آنها برای سرمایه گذاری بسیار حائز اهمیت است. برای مثال، انتشار خبری درخصوص آزادسازی نرخ سیمان، می تواند موجب انتظار سرمایه گذاران برای افراد درآمد و سودآوری شرکت های سیمانی و در نتیجه، افزایش تقاضای آنها برای خرید سهام شود و همین امر، در فاصله کوتاهی، تشکیل صف خرید و افزایش قیمت سهام شرکت های سیمانی را بدنبال خواهد داشت، بنابراین سرمایه گذارانی که زودتر از دیگران برای خرید این سهم اقدام کنند، طبیعتاً بیشتر از دیگران سود بدست خواهند آورد.

۱۵- دامنه نوسان

منظور از دامنه نوسان، حداکثر افزایش یا کاهش است که قیمت سهام شرکت، در یک روز می تواند داشته باشد. دامنه نوسان با این هدف تعیین شده است که در مواقع بحرانی یا در مواردی که بازار، تحت تأثیر رفتارهای هیجانی برخی سهامداران، بویژه سهامداران خرد قرار دارد، از بروز نوسانات شدید در قیمت سهام و در نتیجه، ضرر و زیان هنگفت سهامداران جلوگیری شود.

البته شرکت هایی که نماد آنها مدتی متوقف شده است، پس از بازگشایی نماد مشمول دامنه نوسان نمی شوند، زیرا اطلاعات با اهمیتی که نماد شرکت به خاطر آن متوقف شده است، ممکن است تأثیری، بیش از دامنه نوسان تعیین شده بر قیمت سهام داشته باشد و طبیعی است که براساس سازوکار حراج، باید اجازه داده شود تا اطلاعات، تأثیر واقعی خود را بر میزان عرضه و تقاضا و در نتیجه قیمت سهام بگذارد، هرچند این تأثیر بیشتر از دامنه مجاز نوسان روزانه باشد.

۱۶- حجم مبنا

حجم مبنا، حداقل تعداد سهام یک شرکت است که باید در طول روز، معامله شود تا قیمت آن سهم، بتواند براساس سقف دامنه نوسان، افزایش یا کاهش یابد. بنابراین، در صورتی که تعداد سهام معامله شده یک شرکت در طول روز، کمتر از حجم مبنا باشد، به همان نسبت درصد نوسان قیمت آن سهم نیز کاهش خواهد یافت. هدف

از تعیین حجم مبنا، این است که سرمایه گذاران اطمینان داشته باشند نوسانات قیمت سهام، در نتیجه خرید و فروش تعداد مشخص و قابل توجهی سهام صورت گرفته است، چراکه در غیر اینصورت، معامله حتی چند عدد سهم یک شرکت، می تواند قیمت سهام این شرکت در بورس را تحت تأثیر قرار داده و منجر به ایجاد قیمت های غیرواقعی و کاذب در بورس شود.

۱۷- قیمت پایانی سهم

قیمت پایانی سهم یک شرکت، در واقع میانگین قیمت‌هایی است که آن سهم در طول روز، براساس آن قیمت‌ها مورد داد و ستد قرار گرفته است. البته سامانه معاملاتی بورس پس از محاسبه میانگین قیمت سهم در طول روز، بصورت خودکار بررسی می‌کند که آیا میزان معاملات سهم نیز به اندازه حجم مبنا بوده است یا خیر؟ طبیعتاً اگر حجم معاملات سهم حداقل به اندازه حجم مبنا بوده باشد، میانگین محاسبه شده، به عنوان قیمت پایانی سهم در سامانه معاملات ثبت خواهد شد، اما اگر حجم معاملات سهم از حجم مبنا کمتر باشد، به همان نسبت از میزان افزایش یا کاهش قیمت سهم هم کاسته شده و قیمت پایانی، بر این اساس محاسبه و در سامانه معاملات ثبت می‌شود.

به عنوان مثال، فرض کنید قیمت سهم الف در ابتدای روز شنبه، ۲۰۰ تومان و میانگین قیمت معاملات این سهم در طول روز شنبه نیز ۲۰۶ تومان باشد. بنابراین، میانگین قیمت سهم در پایان روز شنبه، در مقایسه با ابتدای روز، ۶ تومان، یعنی ۳ درصد رشد داشته است. حال اگر تعداد سهام معامله شده شرکت الف در طول روز شنبه، برابر با حجم مبنا باشد، قیمت پایانی سهم در روز شنبه، همان ۲۰۶ تومان خواهد بود، اما اگر تعداد سهام معامله شده شرکت الف، تنها معادل نصف حجم مبنای تعیین شده برای این سهم باشد، طبیعتاً میزان افزایش سهم نیز از ۶ تومان، به ۳ تومان کاهش یافته و قیمت پایانی سهم در روز شنبه، ۲۰۳ تومان تعیین خواهد شد. لازم به ذکر است که قیمت پایانی سهم در یک روز، به عنوان قیمت پایه آن سهم در ابتدای روز بعد، در سامانه معاملات بورس در نظر گرفته می‌شود.